

# DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

**Nazwa epoki:** czas pomiędzy I a II wojną światową

**Ramy czasowe:** Polska: 11 listopada 1918 (odzyskanie niepodległości) - wrzesień 1939 (wybuch II wojny światowej)

## POJĘCIA:

Rewolucja obyczajowa - ludność miejska, poświęcała więcej czasu na rozrywkę, liczyła się naturalność i praktyczność, propagowano zdrowy tryb życia, wyemancypowane kobiety zaczęły nosić sukienki do kolan i krótkie włosy oraz coraz liczniej podejmowały pracę zawodową oraz studiowały

Kultura masowa – demokratyzacja społeczeństw zrodziła kulturę popularną, rewolucja przemysłowa przyczyniła się do wzrostu zamożności ludzi i umożliwiła coraz lepiej wykształconym rzeszom szeroki dostęp do wytworów kultury

Totalitaryzm – w okresie międzywojennym powstały i rozwinęły się ideologie totalitarne: komunizm (ZSRR), faszyzm (Włochy), nazizm (Niemcy)

## FILOZOFIA:

Katastrofizm – pesymistyczne przekonanie o głębokim kryzysie cywilizacji i kultury zachodniej, nieuchronnie prowadzącym do jej upadku i zagłady

Psychoanaliza - wyjaśnia procesy zachodzące w psychice człowieka i zjawiska kulturowe za pomocą pojęć: świadomość, nieświadomość, stłumienie, popęd; szuka klucza do tajemnic psychiki we wspomnieniach z dzieciństwa, snach, fantazjach, mitach

Behawioryzm – obiektywnie można jedynie działać zachowania człowieka; pojęcia takie jak świadomość czy stan umysłu, są nienaukowe

## CECHY LITERATURY:

Wielość konwencji stylistycznych – w prozie funkcjonowały równolegle realizm, naturalizm, ekspresjonizm, symbolizm; w poezji neoklasycystyczna prostota towarzyszyła symbolistycznemu wielosłowiowi, a awangardowy, oszczędny intelektualizm - językowi codziennemu

Różnorodność życia literackiego – z jednej strony ugrupowania skupiające artystów o tych samych poglądach, z drugiej strony indywidualiści, samotnicy żyjący na uboczu

Poszukiwanie nowych środków wyrazu - twórcy często sięgali po groteskę, parabolę, oniryzm, w poezji stosowali język potoczny a także wiersz biały

Bogactwo idei i tematów - pisarze zostali zwolnieni z obowiązku służenia sprawie narodowej i zajęli się innymi tematami

#### GRUPY I KIERUNKI LITERACKIE:

| GRUPA / KIERUNEK    | PRZEDSTAWICIEL E                                                                                          | OPIS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Skamander           | - Julian Tuwim<br>- Jarosław Iwaszkiewicz<br>- Jan Lechoń<br>- Kazimierz Wierzyński<br>- Antoni Słonimski | W pierwszym okresie przedstawiciele grupy deklarowali swoistą rewolucyjność. Poezja miała porzucić misję społeczno-narodową i zbliżyć się do zwyczajnej codzienności. Jednocześnie ważną cechą twórczości Skamandrytów był całkowity odwrót od romantycznej i młodopolskiej poetyki. Zamiast symbolizmu, uczuciowej wylewności i patosu poezja ta kierowała się w stronę zwyczajnej egzystencji przeciętnego człowieka. |
| futuryści           | - Bruno Jasieński<br>- Stanisław Młodożeniec<br>- Aleksander Wat                                          | Sama nazwa oznaczała nastawienie kierunku na przyszłość i radykalne zerwanie z tradycją. Futuryzm był prądem w literaturze, malarstwie, teatrze, rzeźbie i filmie. Dwa główne ośrodki polskiego futuryzmu to Kraków i Warszawa.                                                                                                                                                                                         |
| Awangarda Krakowska | - Tadeusz Peiper<br>- Julian Przyboś                                                                      | Grupa posiadała wyrazisty i spójny program poetycki. Miała to być przede wszystkim poezja urbanistyczna, opiewająca miasto i nowoczesną cywilizację                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Awangarda Lubelska  | - Józef Czechowicz                                                                                        | Program ten opierał się na inspiracjach romantycznych i surrealistycznych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Żagary              | - Teodor Bujnicki<br>- Czesław Miłosz                                                                     | Poezja w założeniach Żagarystów miała opierać się na faktach i być blisko reportażu. Poeci krytycznie podchodzili do programu Awangardy Krakowskiej. Uważali, że poezja powinna docierać do wszystkich. W przeciwieństwie do Awangardy inspirowali się romantyzmem (zwłaszcza Słowackim), a także symbolizmem. Klimat wielkiego kryzysu ekonomicznego zaowocował u nich w praktyce wizyjną poezją katastroficzną.       |
| kreacjonizm         | - Bolesław Leśmian<br>- Brunon Schulz<br>- Witold Gombrowicz                                              | Wyróżnia się dwa zasadnicze typy kreacjonizmu literackiego. Pierwszy, ma miejsce wtedy, gdy rzeczywistość przedstawiona jest ekspresją wnętrza autora. Drugi rodzaj polega na konstruowaniu świata alternatywnego, w którym                                                                                                                                                                                             |

|                                |                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | - Witkacy                                                                              | rządzą odrębne i swoiste dla niego mechanizmy.                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| nurt fantastyczny o-groteskowy | - Witkacy<br>- Brunon Schulz<br>- Witold Gombrowicz<br>- Konstanty Ildefons Gałczyński | Groteska to szczególna odmiana komizmu przejawiająca się w dziełach literackich, teatralnych, filmowych, plastycznych oraz muzycznych. Świat groteskowego opowiadania, dramatu, filmu czy rysunku jest rzeczywistością niespójną w której mieszają się elementy sprzeczne, kontrastowe pochodzące z różnych światów. |

## TYPY BOHATERÓW:

Zbuntowany młody człowiek:

- Przeciwstawia się zastanym zasadom współżycia społecznego i tradycji, uznając je za przestarzałe
- Szuka autorytetu, z którym mógłby się utożsamić
- Egocentryczny, bezczelny, pełen witalności

Bohater analizujący własną psychikę:

- Szuka klucza do własnej osobowości
- Podróżuje w głąb siebie

Nowoczesna kobieta:

- Stawia się na równi z mężczyznami
- Przeciwstawia się konwenansom obyczajowym

Działacz polityczny lub społeczny:

- Angażuje się w życie społeczno-polityczne
- Przeżywa dylematy moralne związane ze zderzeniem zasad i ideałów z twardą rzeczywistością

## MOTYWY:

- Miasto
- Witalizm i młodość
- Bunt przeciw formie

- Codzienność
- Natura
- Mechanizmy psychiki
- Podziały w społeczeństwie